

Conversa amb la Comissió Artística del Teatre Bartrina

Com a resultat dels esforços esmerçats, durant molts anys, pels representants del Centre de Lectura i de l'Ajuntament de Reus, i de les múltiples gestions dutes a terme per a atreure les inversions públiques que n'han possibilitat la reforma, el passat 21 de maig de 1997 obria les portes el remodelat i ampliat Teatre Bartrina, amb el cycle inaugural dirigit per un home de teatre de la ciutat de renom internacional, Lluís Pasqual. Després d'aquest feliç retrobament, la temporada d'activitats 1997-1998 de la nostra entitat es va iniciar amb l'aprovació dels Estatuts del Consorci del Teatre Bartrina per part de l'assemblea extraordinària de socis, celebrada el dia 15 de setembre, que va donar llum ver-

da a l'entrada en funcionament d'aquest ens, format per l'Ajuntament i el Centre de Lectura, que serà l'encarregat de gestionar en endavant el nou Bartrina.

Dins l'organigrama del Consorci previst pels Estatuts, s'estableix que el Consell General, l'òrgan superior de govern de l'ens, nomenarà la Comissió Artística, que serà l'òrgan encarregat de concretar l'orientació i el contingut programàtic del Teatre Bartrina, mitjançant l'elaboració dels programes d'activitats que en garanteixin el correcte funcionament, i que, segons l'article 14 dels Estatuts, es compon de "tres persones de reconeguts coneixements del món de la dansa, el teatre, la música i el cinema".

Les persones que han estat designades per portar la direcció artística del Teatre Bartrina són Ramon Gomis de Barberà (Reus, 1946), doctor en medicina i cap de departament de l'Hospital Clínic de Barcelona. Ha escrit diverses obres de teatre i narracions, i fou membre fundador del grup de teatre independent La Tartana; Xavier Filella Fargas (Reus, 1956), primer director del Teatre Bartrina (1991-1995) i fundador, l'any 1983, del Col·lectiu de Teatre La Vitxeta, del qual és coordinador de produccions i activitats; i Lluís Graells Montserrat (Barcelona, 1965), actor i director de teatre, diplomad en mim i pantomima a l'Institut del Teatre de Barcelona. La Revista del Centre de Lectura de Reus (RCL) ha volgut conversar amb ells perquè ens puguin explicar els seus projectes per al nou Bartrina, la qual cosa hem aprofitat per comentar altres aspectes de la situació actual del món del teatre a la ciutat i al país.

RCL: Segons l'article 13 dels Estatuts del Consorci del Teatre Bartrina, a la Comissió Artística li correspon concretar l'orientació i el contingut programàtic del teatre. Quina orientació i quin contingut voleu donar al nou Bartrina?

XF: Nosaltres sempre hem manifestat que ens plantejem el nou Bartrina en tres aspectes: com un centre generador i productor d'espectacles, com un centre on es facin unes programacions d'un caire determinat, que podríem considerar diferent a la programació de caire més clàssic que ofereix el Teatre Fortuny, plantejant una aposta més cultural, per a públics ben diversos, i el tercer camp seria el de la formació, que és el més incipient de tots, perquè justament ara n'estem començant a parlar. En resum, volem que el Bartrina abasti aquestes tres vessants: centre generador-productor, centre programador i centre de formació.

LG: Respecte al caire diferent que volem que tingui el Bartrina, hem de dir que nosaltres, de fet, no podem variar els espectacles, perquè ja ens vénen dissenyats. La nostra tasca consisteix més a servir com a lloc de mostra d'allò que s'està fent en l'àmbit teatral de tot el món. Es tractaria d'estar tan connectats com sigui possible a la realitat teatral de Catalunya, en principi, però també al que s'està programant a tot arreu: no només als espectacles que responen a un segell determinat, sinó, en general, a tot allò que pugui resultar interessant per al públic.

XF: A part d'això, també ens agradaria ajudar a produir espectacles des d'aquí. És a dir, que no només ens limitem a esperar que vinguin espectacles de fora, sinó que ens interessa molt insistir en el caràcter de centre generador d'espectacles o produccions que puguin sortir del nostre impuls o arran de col·laboracions amb gent d'aquí que hi pugui estar interessada.

RCL: Darrerament s'ha comentat que el nou Bartrina hauria de ser un teatre obert i alternatiu. Com es concretaria aquesta naturalesa, que sembla pensada en relació a l'altre gran equipament de la ciutat, el Teatre Fortuny?

LG: En aquest aspecte, no ens atreviríem a dir que el Bartrina ha de ser un espai de mostra de teatre d'avantguarda, perquè no només ha de ser això. La funció del Bartrina és la de ser un lloc on es mostri tot el teatre que s'està fent en l'actualitat. No ens volem limitar exclusivament a un tipus de teatre concret.

XF: Quant al caràcter obert del nou Bartrina, una cosa és que la nostra voluntat sigui ser un teatre obert, i una altra cosa seria que això impliqués la programació d'espectacles sense cap mena de rigor o cap tipus de plan-

tejament. Entenem que el Bartrina ha de ser un espai accessible a propostes que vagin en la línia de la nostra concepció del teatre, com a servei d'enriquiment cultural.

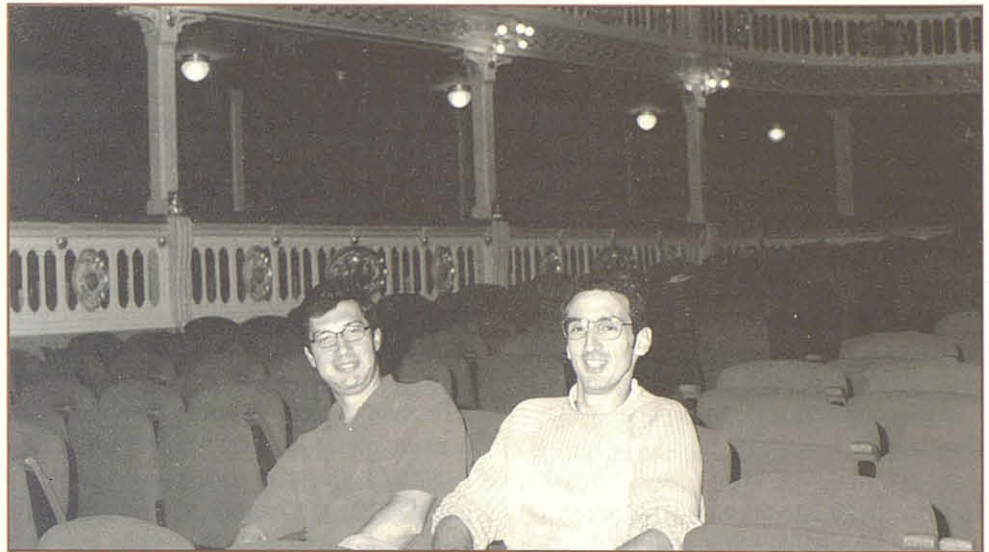
LG: Respecte al caràcter alternatiu del Bartrina que abans comentàvem, nosaltres considerem que l'etiqueta "alternatiu" que se li atribueix no ha d'implacar que la nostra programació hagi de ser ni millor ni pitjor que la que ofereixen altres equipaments, sinó que s'ha d'interpretar en el sentit que el Bartrina ha de representar un altre camí, una altra proposta. Per tant, no ens hem de prendre aquesta paraula en un sentit comparatiu. Això vol dir que, si ens ho mirem en referència a allò que es fa a Barcelona, vol dir que nosaltres volem portar al Bartrina des de les propostes que ofereixen les sales considerades alternatives fins a les grans produccions, perquè entenem que hem d'oferir una programació teatral per a tots els gustos.

RCL: Quina imatge teniu de la situació actual del teatre a Reus i com pot influir aquesta situació en la programació del Bartrina?

RG: Des de la meua residència habitual a Barcelona, he de dir que no em resulta fàcil opinar del teatre que es representa a Reus, sigui per companyies locals o de fora, sense viure el dia a dia de la ciutat. Pot tractar-se d'una opinió esbiaixada. En tot cas, em sembla que, en aquest moment, i gràcies a la recuperació del Bartrina, ens trobem en unes condicions idònies per poder gaudir d'un ventall ampli, que sigui el mirall de la creativitat teatral a Reus. No crec que el Bartrina vingui a substituir ningú ni a competir amb ningú. El Bartrina vol donar una altra mirada, de vegades complementària, de vegades diferent, de la nostra realitat artística.

XF: En aquest sentit, el que nosaltres volem és que el Bartrina serveixi per aglutinar la gent relacionada amb el món del teatre i perquè moltes idees o propostes es puguin tirar endavant dins la nostra programació, tant si provenen de gent de Reus com si les fan persones o col·lectius d'altres llocs, com ara Cambrils, Vila-seca, la Selva o les Borges, i que, en la mesura que aquesta gent sàpiga que el Bartrina els ofereix aquesta possibilitat s'atreveixin a canalitzar els seus projectes.

LG: Nosaltres creiem que Reus té molts

Xavier Filella i Lluís Graells a la platea del Bartrina.

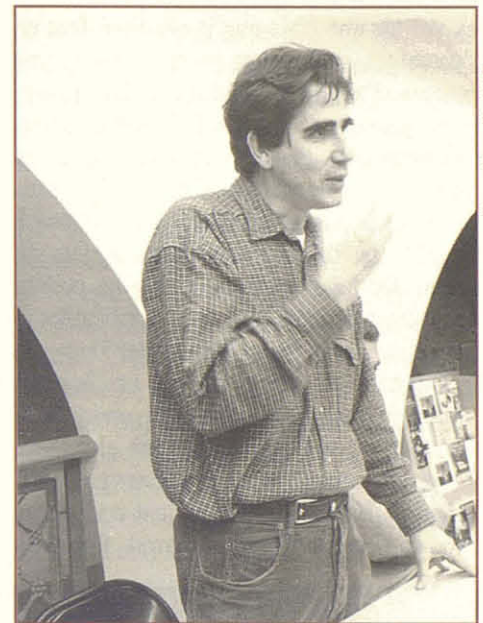
espais on es pot fer teatre i, en aquest sentit, la ciutat ja té molt de guanyat. El tema és que, ara, el nou Bartrina entrarà en competència amb tot el que ja existeix, però entenem que això ha de ser bo per a tothom. Nosaltres creiem que com més competència hi hagi tothom tindrà un major estímul per seguir amb els respectius projectes. Per tant, la valoració que fem de la situació teatral a Reus és bona: hi ha grups, hi ha caliu, hi ha possibilitats.

RCL: Quina serà la vostra autonomia real per dissenyar la programació del Bartrina, si tenim en compte el control que estatutàriament pot exercir sobre vosaltres el Consell General del Consorci, que és l'òrgan superior de govern d'aquest ens?

XF: Com és lògic, en l'estructura de qualsevol societat o organisme, ja sigui públic o privat, hi ha d'haver uns mecanismes de funcionament que indiquin què s'ha de fer quan es produeixin desacords. Entenem que no hi ha d'haver problemes perquè puguem portar a terme la nostra tasca.

En tot cas, és evident que el funcionament de la Comissió Artística depèn del pressupost que assigni el Consell General i les directrius que aquest òrgan ens pugui donar. Però, a l'inrevés, i segons els Estatuts, el Consell hauria d'aprovar els pressupostos que nosaltres li puguem plantejar.

Quant a la facultat de control del Consell, entenem que la seva funció és més la de supervisar la nostra tasca, perquè, en la mesura que la nostra tasca és desinteressada i no exercim el càrrec d'una manera professional, les nostres relacions s'haurien de basar en la confiança mútua. De totes mane-

Ramon Gomis.

res, creiem que, en el funcionament habitual del Teatre, no caldrà recórrer gaire al redactat dels Estatuts del Consorci, ja que la finalitat d'aquesta normativa és la de ser aplicada de manera estricta quan es produeixi una divergència de criteris.

RCL: S'ha previst d'alguna forma el desenvolupament de les activitats de les diverses Escoles del Centre de Lectura (Teatre, Dansa, Música) al Bartrina?

LG: Sí, se n'ha parlat i estem pensant de quina manera s'ha d'articular el funcionament del Teatre amb les activitats de les Escoles del Centre. El problema és que nosaltres tot just hem iniciat ara la nostra tasca i s'ha de plantejar amb cura com podem ajustar el desenvolupament d'aquestes activitats.

XF: El cert és que s'ha d'establir una relació amb les Escoles i el que caldria és que sigui la millor possible per a totes les parts interessades. Hem de pensar que només per la proximitat que existeix entre el Bartrina i el Centre de Lectura i per les possibilitats que generen les Escoles ja podrem conduir la gent interessada en el teatre, la dansa i la música al Bartrina.

RCL: Ens podríeu descriure el programa de formació teatral que voleu dur a terme, que abans heu descrit com una de les principals funcions que voleu que tingui el nou Teatre Bartrina?

LG: Encara l'estem dissenyant i aquest és un aspecte que s'ha de mirar amb perspectiva de futur. Un dels motius d'això és perquè no es vol fer una cosa que ja s'estigui fent en l'actualitat, sinó que es tracta de trobar una manera d'ajudar a tot allò que ja existeix, sense caure en l'error de dur a terme activitats paral·leles. Per això, el primer de tot és veure el que ja existeix, estudiar quina hauria de ser la nostra funció en aquest terreny, i després decidirem quina línia hauríem de seguir. De totes maneres, el que no podem fer és agafar models que no són aplicables al nostre cas, com seria l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona, que precisament ja està en tractes per passar a dependre de la Generalitat de Catalunya, i que al mateix temps està vinculat amb la Universitat Autònoma de Barcelona, per la qual cosa actua més com una universitat teatral. Potser la

nostra tasca en aquest àmbit seria més la de fer una preparació prèvia d'aquelles persones que estan interessades a poder anar a estudiar més endavant a l'Institut del Teatre.

RCL: Una de les competències que els Estats del Consorci atorguen a la Comissió Artística és la capacitat per proposar els preus de les localitats i abonaments i per a l'ús del Teatre. Quina política penseu seguir en aquest terreny?

XF: Amb el cicle de tardor del Teatre que hem programat ja es pot comprovar quina és la nostra voluntat en aquest punt, que no és cap altra que la d'establir uns preus que estiguin a l'abast de tothom, perquè entenem que la finalitat última del Bartrina no ha de

Lluís Graells: "La nostra tasca de formació teatral serà fer una preparació prèvia de les persones interessades a estudiar a l'Institut del Teatre."

ser la de fer negoci. S'ha de tenir en compte que hem establert un sistema d'abonament per a sis espectacles que té un preu de 4.000 pessetes si es tria una localitat del primer pis o de 3.000 pessetes si optem pel segon pis. Per tant, entenem que es tracta d'uns preus totalment accessibles, en la mesura que l'entrada més cara per a un espectacle individual és de 1.500 pessetes per una localitat de platea.

LG: En el tema econòmic, hem de partir de la base que, amb excepció de les grans produccions comercials, el teatre és una activitat cultural deficitària.

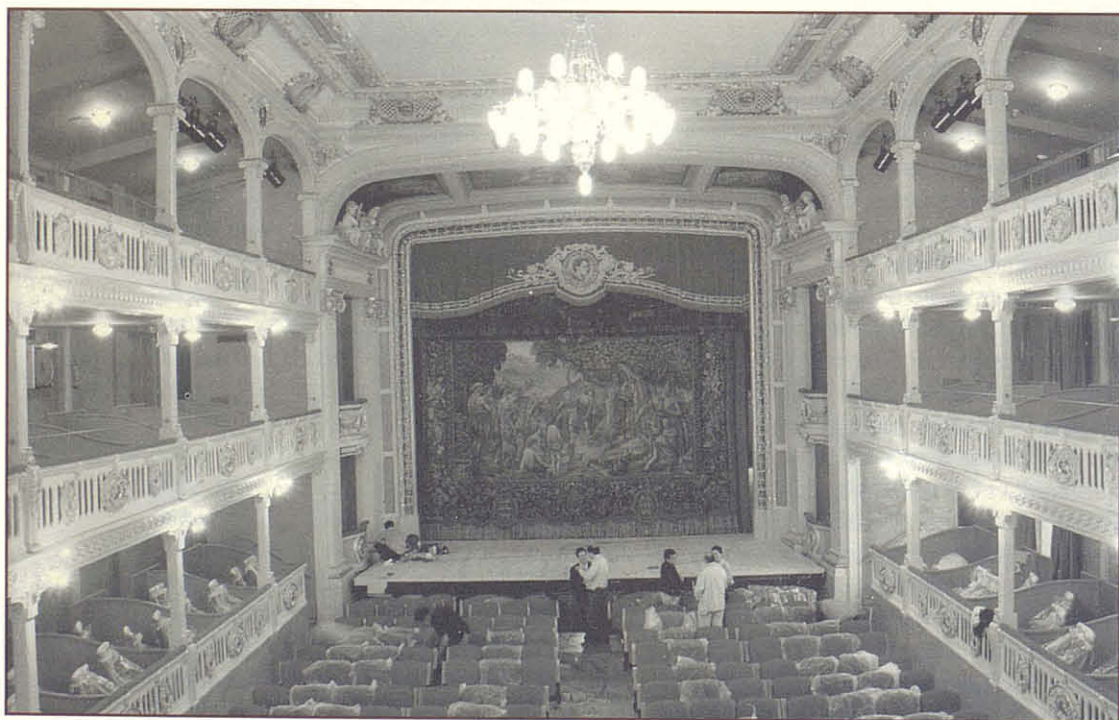
És a dir, quan un Ajuntament o una administració qualsevol munta un equipament teatral sap perfectament que, atesa la seva condició d'element de política cultural, està perdent diners. Això sempre ha estat així. La cultura sempre és deficitària per a les institucions que la tiren endavant, però la cultura és la que fa el país.

XF: En el cas concret del Bartrina, l'Ajuntament de Reus i el Centre de Lectura hauran de fer una "aportació" concreta al Consorci del Bartrina que permeti mantenir l'estructura mínima que necessita el Teatre, aquesta serà la que ens permetrà a nosaltres ser més o menys ambiciosos a l'hora de dissenyar la programació.

LG: Quant al cost que té la cultura, la qüestió és distingir entre dues idees, que de vegades es confonen, i que responen a criteris diferents, que serien, per un costat, la cultura pròpiament dita, que respon a una concepció més abstracta, i per una altra banda, la idea d'oci, que és més tangible. Tothom sap que anar al futbol és més car que anar al teatre, per la qual cosa els plantejaments que de vegades es fan sobre que els preus del teatre són molt elevats estan mancats de fonamentació suficient.

RCL: Heu previst un protagonisme especial de les companyies teatrals de la ciutat en la programació del Bartrina?

LG: Hi ha la voluntat de programar el teatre que es fa aquí perquè el Bartrina és un teatre de Reus, i això és una cosa que tenim molt clara, per la qual cosa sempre es recolzarà prioritàriament l'activitat dels grups locals. Això no vol dir que haguem de caure en l'endogàmia, ni tampoc es tracta d'establir unes quotes d'obligat compliment.

XF: Sí que hem previst aquest protagonisme, i de manera molt decidida i constant. De fet es tracta de continuar amb les produccions de les companyies d'aquí. Ens plantejem també la necessitat d'augmentar els dies de programació d'espectacles.

RCL: També us correspon a vosaltres la consolidació de les relacions amb d'altres teatres de Catalunya. Teniu previst mantenir intercanvis amb d'altres teatres locals o amb la xarxa de teatres públics de Catalunya?

RG: No crec que sigui prudent avançar noms, ni tampoc penso que els acords institucionals que s'aconsegueixin amb altres teatres públics siguin tasca exclusiva de la Comissió Artística. No obstant això, hi ha una sèrie de primers contactes establerts amb altres institucions que esperem proposar al Consorci.

XF: En aquest aspecte cal assenyalar que, precisament, l'Ajuntament de Reus, que és el màxim aportador pressupostari del Bartrina, hi té un interès molt directe, tota vegada que l'alcalde de Reus, Josep Abelló, és, en aquests moments, el president de torn de la xarxa de teatres públics de Catalunya, el regidor de Cultura, Josep Maria Galofre, n'és el vicepresident i l'administrador del Teatre Bartrina, Alfred Fort, n'és el secretari, amb la qual cosa tenim tota l'estructura i la capacitat de l'Ajuntament de Reus encapçalant aquesta xarxa de teatres. Per tant, entenem que la col·laboració amb la resta de teatres integrats dins d'aquest organisme hauria de funcionar ara amb més fluïdesa que mai.

RCL: Per cert, en comparació amb la resta de teatres locals de Catalunya, és habitual que estiguin dotats de figures jurídiques de gestió que siguin similars al Consorci del Teatre Bartrina?

XF: La tipologia dels teatres locals de Catalunya és molt diversa i respon a les especials condicions de cada indret. Normalment, es tracta de teatres que són directament de titularitat pública o de teatres privats en què els ajuntaments fan les seves programacions. La figura del nostre Consorci és totalment concreta en el cas del Bartrina perquè prové de la història del propi teatre, que sempre ha estat lligat al Centre de Lectura. A partir del fet que el Centre no disposava de capacitat econòmica suficient per rehabilitar el Teatre,

l'entitat va cedir el dret d'ús de la seva superfície a la ciutat per poder aconseguir aquesta reforma, i es va crear el Consorci per poder gestionar l'equipament, la qual cosa proporciona al Bartrina un caràcter diferencial respecte als altres teatres locals de Catalunya.

LG: Precisament, és a partir del propi fet que s'hagi creat el Consorci el que dona aquesta configuració de l'organigrama del Teatre Bartrina, i que estigui dotat d'aquesta direcció artística.

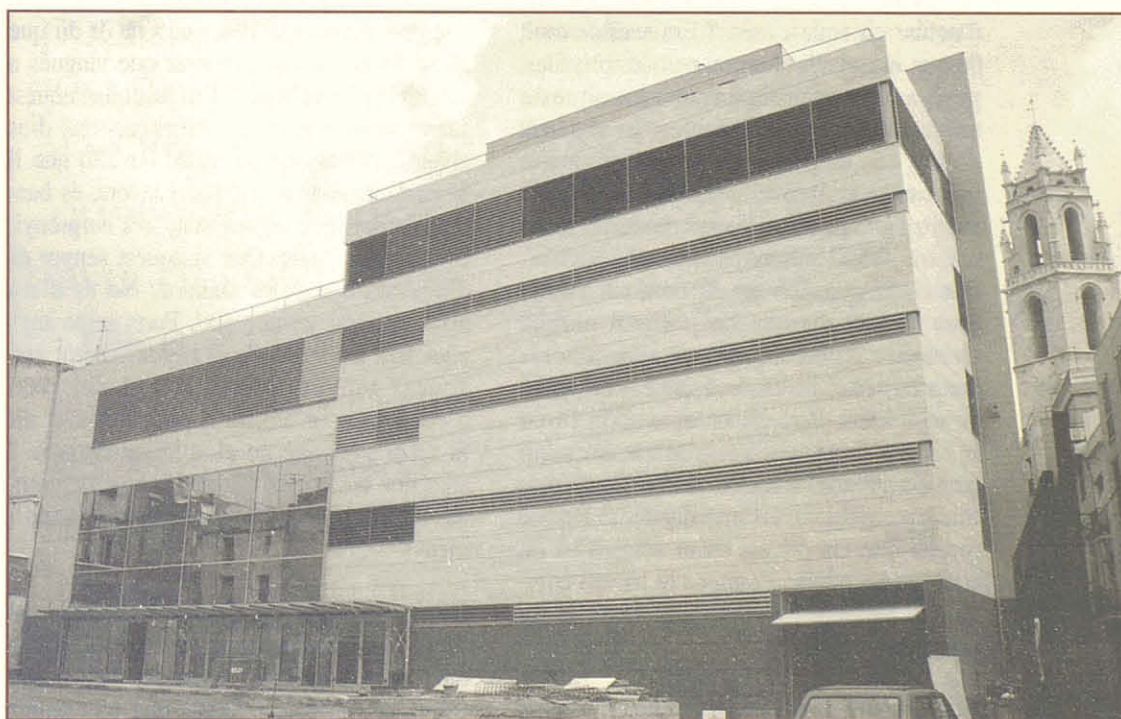
XF: En el cas de Tarragona, per exemple, l'Ajuntament va comprar el Teatre Metropol als germans de La Salle, i li ha costat, aproximadament, uns 900 milions de pessetes,

Xavier Filella: "La figura del nostre Consorci és totalment concreta en el cas del Bartrina perquè prové de la història del propi teatre, que sempre ha estat lligat al Centre de Lectura."

entre la compra i la rehabilitació, amb la qual cosa ha passat a ser un equipament de titularitat plenament municipal. La diferència en el cas del Bartrina és l'existència del Centre de Lectura, una institució que s'inseureix en l'històric entramat d'associacions de la ciutat de Reus. A Reus ens ha sortit molt més econòmic.

LG: A Girona hi ha el Teatre Principal, de titularitat municipal, que es troba al mateix costat de les dependències de l'Ajuntament, i s'hi accedeix per un pati que està al mateix edifici municipal. Un cas diferent és el d'Igualada, on el teatre pertany a l'Ateneu Popular, i malgrat que l'Ajuntament d'Igualada també hi programa, el teatre continua depenent d'aquesta entitat, que és una institució que va néixer en la mateixa època que el Centre de Lectura, però que potser ha tingut sempre una condició més de classe obrera, encara que ambdues entitats tenen un funcionament i una estructura similars.

XF: A Catalunya hi ha molts organismes públics o semipúblics que han sortit al voltant d'entitats. Per exemple, el Teatre Lliure va sortir de la cooperativa La Lleiultat de Gràcia. Creiem que aquestes experiències són molt interessants des del punt de vista comparatiu, perquè ens permeten comprovar que és possible tirar endavant projectes teatrals a partir de l'empenta de les persones i els col·lectius ciutadans sense dependre totalment dels cabals públics.

RCL: Canviant una mica de tema, i encara que només sigui per la coincidència temporal en l'inici de les respectives activitats, com valoreu el projecte del Teatre Nacional de Catalunya (TNC) des de la modestia d'un teatre local com el Bartrina?

RG: El TNC és un projecte important, que ha sofert alguns entrebancs. Això succeeix sovint en tot tipus d'empresa i és d'aquesta dialèctica que neix un projecte millor o es corregeix el previ. No cal estripar-se els vestits. De cap manera, però, hem de dubtar de la necessitat d'un teatre institucional, diem-ne Nacional de Catalunya, que tingui per objectiu representar el "model" del teatre establert, sigui clàssic català o universal, com tenen altres cultures.

XF: En la meua opinió personal, crec que no hi ha cap projecte al darrere del TNC. Si es tractés d'un teatre realment "nacional" hauria de tenir marcada una línia determinada. Si només hi ha d'haver un edifici i no s'ha de crear cap companyia estable, el TNC no té cap sentit, és un projecte totalment incoherent, a càrrec dels impostos que paguem tots els ciutadans. Sembla més un edifici que no pas un teatre nacional, per la qual cosa no calia que ni tan sols es digués "Teatre Nacional de Catalunya".

LG: Jo estic d'acord amb el que diu Xavier Filella. Se'l podria anomenar "Mausoleu Nacional de Catalunya". Això és una bogeria. Ja va néixer com una bogeria. Qui ha d'actuar en aquest espai? Em sembla molt bé que hi treballin les companyies privades, però aquestes companyies, en aquests moments, tampoc són tantes. La majoria d'elles són empreses de producció que ja tenen teatres. Això és una animalada que, a més a més, pagarem a cop de decret i ens costarà 10.500 milions de pessetes.

Que consti que això que dic no té res a veure amb la persona que ho portarà, perquè Domènec Reixach compta amb tots els meus respectes i considero que és una persona molt hàbil. Però el concepte no hi és, no hi ha cap projecte. Si resulta que les companyies privades actuaran al TNC, que és de titularitat pública, en què quedem? Perquè resulta que els privats estan actuant en un equipament públic, i tampoc hi ha una companyia pública. Llavors, quin sentit té tot això que s'està fent?

RCL: Seguint amb aquesta qüestió, i arran

del desistiment del contracte del director del TNC, Josep M. Flotats, s'han produït diverses declaracions polèmiques per part dels professionals del sector sobre la política teatral de la Generalitat. Quina és la vostra opinió al respecte?

RG: A mi em sembla que un teatre públic es caracteritza perquè sap que la cultura teatral no es pot vendre i comprar en termes de negoci. Hi ha valuosos espectacles necessaris per al progrés de la nostra intel·ligència que donen molt pocs diners, o d'altres necessaris per conèixer el nostre patrimoni —els clàssics— que mai podran ser amortitzats. En aquest sentit, és un disbarat pretendre barrejar en el mateix cistell unes companyies privades, que tenen per objectiu guanyar diners, amb un teatre públic que només pot estar regit per criteris artístics. Fins aquí dono tota la raó al Josep M. Flotats. També pot tenir-la a voler organitzar una companyia estable. A partir d'aquí, ell va ser nomenat pel conseller que té la responsabilitat de tirar endavant el disseny cultural de la seva opció política, i que té tota la llibertat del món de decidir que el director nomenat no respon a aquest disseny i, per tant, li retira la confiança. El director del TNC és un càrrec de confiança, evidentment avalat per una trajectòria professional. Com ho és la de tots els teatres públics del món.

LG: Aquesta pregunta es refereix més a una alta política teatral que no té res a veure amb el que nosaltres volem venir a fer aquí, al Bartrina. En tot cas, crec que s'ha de dir que al Sr. Flotats li van proposar que vingués a fer una cosa i va venir. Però just quan aquest senyor està a punt de començar, uns dies abans li diuen que no ha de fer allò que li havien encomanat que fes. Llavors, és bastant normal que aquest senyor s'emprenyi, és totalment lògic. Que si aquest senyor és d'aquesta o aquella manera? No és d'ara això, ha estat sempre així. Porta setze anys aquí fent les seves "collonades". Però, ara, aquest senyor té tota la raó del món d'emprenyar-se. Potser li podrien haver dit fa setze anys que no el voldrien després. I això que dic no vol dir que jo hagi de compartir les idees del Sr. Flotats, ni molt menys.

XF: Jo crec que, en lloc de fer l'edifici del TNC, amb el pressupost que aquesta obra ha comportat, es podrien haver fet quinze teatres a tot Catalunya. Donat que no existeix

projecte, hauria valgut més la pena fer aquests nous teatres.

Quant al manifest dels professionals i artistes, hi estic d'acord, en el sentit que crec, com ells, que hi hauria d'haver companyies nacionals estables, alguna n'hi hauria d'haver. Si el país no es pot permetre això perquè és massa car, llavors, per què calia un teatre nacional? Si el país és tan pobre o tan petit que no podem tenir cinquanta o cent actors en nòmina, més val que diguem que som incapaços de tenir-los. Però després d'haver fet un gran palau i d'estar mantenint no sé quants milers de funcionaris, realment no podem mantenir uns quants actors? És per això que estic d'acord amb el manifest dels artistes.

D'aquest tema, personalment em molesta molt el fet que mentre Fabià Puigserver es moria, el seu projecte, que sí que en tenia, i que feia molts anys que l'estava preparant amb el Teatre Lliure, restava en via morta. En la seva idea sí que hi havia l'oportunitat de crear una companyia estable. Després es va fer una "contraoferta" amb el Flotats, que, a l'hora de la veritat, tampoc s'ha complert. I amb el Lluís Pasqual i el Lluís Homar tampoc s'han entès. Sembla que allò que els interessa és que tot estigui desregulat i desestructurat i que tothom vagi pel seu compte i risc, deixant-ho tot en mans de les empreses privades.

Nota de la Redacció: Apofitem la publicació d'aquesta conversa amb la Comissió Artística del Teatre Bartrina per esmenar l'errada que es va produir en l'article que, sota el títol "Qui mana al Bartrina", signat pel Consell Directiu del Centre de Lectura, va aparèixer en la RCL del passat mes d'octubre, on es deia que aquesta Comissió estava formada per tres persones: Alfred Fort, Lluís Graells i Xavier Filella. Tal com s'explicava, més endavant, en el mateix article, Alfred Fort ocupa el càrrec d'administrador del Consorci del Teatre Bartrina, mentre que l'altre integrant de la Comissió Artística, junt amb Graells i Filella, és Ramon Gomis, i no Alfred Fort. Esperem que aquest punt hagi quedat suficientment aclarit amb la present entrevista. Disculpeu, doncs, la confusió del número anterior; atribuïble a les urgències pròpies dels inicis de temporada.